

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

8/13

4 Femtio hjälpmedel
i en manick

12 Hunden hjälper
mänskan med allt

10 Helsingfors får en
tillgängligare spårvagn

Innehåll

Nr 8 september 2013

LEDAREN

3 Välj att vara ung!

ARTIKLAR

- 4 50 hjälpmedel i ett!
- 8 SynApp hjälper dig med tekniken
- 9 Insändare: Varför alltid bara eget?
- 10 Ny tillgänglig spårvagn på gång
- 12 En trogen vän och hjälpare
- 16 Ungdomsdag i Österbotten
- 18 Fler ungdomsdagar på kommande
- 19 Utflykt till östra Finland
- 22 Kåseriet: Synvilla i SynVillan
- 23 Annonser: TRIO

AKTUELLT

24 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

- 28 Aktuellt i distrikten
- 32 Kallelse: FSS höstmöte

4

12

19

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 102. Nummer 9/2013 utkommer 31.10, deadline 10.10.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Robin Sjöstrand
Tfn 09-6962 3017

e-post: robin.sjostrand@fss.fi
Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärmbild: Två ledarhundar, ljusa labradorer iklädda selar, som ligger invid sina förars fötter.
Foto: Synskadades Riksförbund, Sverige

ISSN 0789-5739
Arkmedia, Vasa 2013

Välj att vara ung!

När blir man gammal? I mitt tycke finns det ett enkelt svar på den frågan. En människa blir gammal då hon inte är villig att lära sig någonting nytt, vare sig man är tonåring eller född på 20-talet. Det är inte en fråga om ålder utan om inställning. Medelåldern för våra medlemmar är hög men jag tror starkt att majoriteten är villig att lära sig nya saker.

För att hänga med i den tekniska utvecklingen måste man vara villig att lära sig nya saker. Nyfikenhet och intresse är de två bästa botemedlen mot att bli gammal. I detta nummer av Finlands Synskadade presenteras närmare vårt projekt SynApp som går ut på att ge synskadade den hjälpen de behöver för att bli mer självständiga och att ta i bruk ny teknik som pek-skärmar och surfplattor. I kommande nummer av FS kommer vi att presentera flera möjligheter som den tekniska utvecklingen ger för att väcka er nyfikenhet och intresse. Goda nyheter för projektet är att det redan nu erhållit en del finansiering från Stiftelsen Svenska Blindgården. Även De Blindas Vänner rf har uttryckt sitt stöd för projektet. Det tackar vi ödmjukt för! En intressant aspekt är att de flesta synskadeorganisationer runt om i världen av olika orsaker inte har tagit itu problematiken med att knapptelefonerna försvinner. Istället för att se

möjligheterna vad smarttelefonerna kan ge så har man valt att endast lyfta fram nackdelarna. När dessutom beskedet kom att Nokias mobiltelefonavdelning går i graven börjar det verkligen vara dags att ta itu med problemet.

En viktig fråga som fortfarande är öppen är huruvida samhället ska stöda synskadade som vill ha en smarttelefon? Iphonen kommer färdigt levererad med skärmläsare och de hjälpmedel man behöver som synskadad. Tidigare behövde man bara betala för sin telefon och samhället bekostade hjälpmedlen. Är smarttelefonen Iphone ett hjälpmedel eller en konsumentprodukt? Det är svårt att ge ett bra svar på den frågan. Samtidigt som den ersätter flera av de hjälpmedel som existerar på marknaden är den samtidigt en renodlad konsumentprodukt. Trenden är i alla fall den att vi kommer att se en allt mer diffusare gräns mellan hjälpmedel och konsumentprodukter. Här är det vår roll som intresseorganisation att påverka i den riktningen vi vill ha det. Hur vill vi ha det? Jo, enligt våra stadgar "att synskadade personer får med andra medborgare likvärdiga levnadsförhållanden i socialt, kulturellt och ekonomiskt hänseende".

JOHAN PYY,
PROJEKTLEDARE

TEXT OCH FOTO: ROBIN SJÖSTRAND

Femtio hjälpmedel i ett

Glöm din teknikrädsla för ett ögonblick. Tänk inte på den. Det finns nämligen en... ja, vi kan kalla det en sak, som slår ihop många hjälpmedel till ett. Den är inte större än att den ryms i din hand, men med den kan du förstora saker, du kan använda den som läsdator, känna igen sedlar med den eller lyssna på ljudböcker. Så glöm allt vad du tror om teknik, för det här är framtiden.

DIN VÄSKA FINNS ett förstoringsglas. I ditt kontor finns en dator med brailletangentbord och en spelare som håller hela ditt bibliotek med ljudböcker. I fickan finns telefonen med gummiknappar som du använder när du vill nå någon du tycker om. Du har dessutom ett intrikat system för att skilja sedlar från varandra i din plånbok men önskar att du kunde läsa lappar utan att behöva släpa på en läsdator.

Dagens telefoner är så långt komna att det egentligen handlar om små datorer, snarare än de telefoner med snurrande nummerplatta som vi är vana med från 90-talet och tidigare. Men vi lämnar ordet dator där – för det brukar skapa den där rädslan för teknik som vi vill undvika. I stället håller vi oss till begreppet ”sak”. Enkelt, neutralt och inte särskilt farligt.

För det är inga konstigheter med dagens telefoner. Utvecklingen går hela tiden framåt och den mytbildningen som hos synskadade finns kring pekskärmar stämmer inte riktigt mera. Ja, det var sant att i pekskärmens ungdom så fanns problemet att de inte var

särskilt anpassade. Men det var flera år sen. I teknikens värld är flera år ekvivalent med en livstid.

Sune Huldin må vara IT-ansvarig på FSS och ha ett litet försprång till alla som sitter hemma och hyser fördomar mot teknik, men i början av 2013 hyste han också en viss skepsis mot telefoner med pekskärmar för synskadade. I dag är han en omvänd man.

– Jag började använda telefonen i april. Visst gick det lite trögt i början, innan jag fick häng på det hela, men nu är jag fast. Det är otroligt vad den här telefonen är kapabel till när det gäller att hjälpa synskadade, säger han. Vi sätter oss ner tillsammans med projektchefen för SynApp, Johan Pyy, för att diskutera de framsteg som har skett de senaste åren. Huldin och Pyy jobbar på att sätta sig in i tekniken och båda två är övertygade om att det här är framtiden för synskadade.

– Vi måste ju också framhålla att det handlar om Apples produkter. De har nämligen förbundet sig till att alla produkter de ger ut ska vara tillgängliga, ett så kallat ”commitment to accessibility”, säger Pyy.

Han framhåller att telefonen visserligen dyr – oftast betydligt dyrare än de Android- och Windowstelefoner som finns tillgängliga – men att den också innehåller det man behöver från början.

– Förr var man tvungen att hitta en lämplig telefon och sen hitta hjälpmedel till dem. I slutändan handlade det om lika mycket pengar. Det som är skillnaden att förut kunde man få hjälpmedlen ersatta, men jag har ännu inte hört om någon som fått sin smarttelefon ersatt, säger Huldin.

När jag frågar exakt vad man får med en

smarttelefon om man är synskadad haglar svaren snabbt. Det finns många fördelar och de är stora.

Synskadade måste ta plats

– Den största saken är lättillgängliga sociala medier, säger Huldin.

De sociala medierna, som Facebook, Twitter, Spotify och LinkedIn, är en starkt växande del av vårt samhälle och där borde också synskadade våga ta sin plats.

Med de hjälpmedel som finns på den Iphone som Huldin håller i handen blir det relativt enkelt.

– Apple är noga med vem som tillverkar applikationer till deras apparater. Därför vet man

” Jag blir bara mer och mer övertygad för varje dag. Det här är en bra sak för oss.

-Tessa Bamberg

att apparna funkar när man köper dem, säger Pyy.

Ett bra exempel på det är de två finsktillverkade apparna Blindsquare och M-Braille, som har gjort stora intryck i synskadavärlden redan nu. Blindsquare presenterades i Finlands synskadade nummer 10/2012, men har gått framåt i utvecklingen ytterligare sedan dess.

En av utvecklingarna är att den är kompatibel med just M-Braille, som är en applikation som imponerar på mig när Huldin visar hur den fungerar.

Den hjälper nämligen en person som kan punktskrift att skriva snabbt.

Huldin placerar båda händernas tre mittersta fingrar på varsin sida av pekskärmen, så att fingerspetsarna bildar grunduppställningen i en punktcell. Sedan gäller det bara att samtidigt trycka ner fingerspetsarna så att de bildar en bokstav i braillealfabetet. Huldin har använt applikationen i ett par månader och skriver redan i en rasande takt. Jag hinner själv inte med när jag skriver på min egen telefon som seende.

Ett annat tecken på att M-Braille är intressant är att FSS punktskriftansvariga, Tessa

Bamberg, har smugit upp bakom oss, när hon hör att appen testas.

– Jag blir bara mer och mer övertygad varje dag. Det där är en bra sak för oss, säger hon medan Huldins fingrar fladdrar fram i olika punkttecken.

Man med svart kamera

Men det finns en hel drös med andra hjälpmedel till en Iphone eller Ipad. En applikation hjälper dig att identifiera den du har framför dig. När jag fotar Huldin som använder just det hjälpmedlet så säger den vänligt: ”En man som innehar en svart kamera”, vilket överensstämmer väldigt bra med verkligheten.

– Jag har använt den hemma på mina cd-skivor också, säger Huldin.

– Då sa den: ”Cd-album, troligtvis Bruce Springsteen”. Och det var det.

Det hjälpmedlet och många andra kommer i fortsättningen att presenteras i Finlands Synskadade. Ett hjälpmedel till telefonen per månad kommer ni att få läsa om, och förhoppningsvis kommer det att leda till ett lättare liv för många. ●

TEXT OCH FOTO: ROBIN SJÖSTRAND

SynApp är med dig på vägen

Det är inte bara den synskadade som måste acceptera att framtiden är här. Det gäller i högsta grad förbundet som jobbar för synskadade också. Därför har FSS inlett ett projekt för att bekanta medlemmarna med det som högst troligt kommer att vara hjälpmedlen de kommande åren.

DET HANDLAR OM att introducera tekniken för att bli kvitt rädslan som har uppkommit gentemot den, säger Johan Pyy som fungerar som projektchef för SynApp.

Tillsammans med IT-ansvarige Sune Huldin har Pyy planerat upplägget för projektet och det ligger ett gediget arbete bakom starten. I väntan på december när RAY meddelar om sin finansiering, har projektet redan fått ett stöd på 40 000 euro från Blindgården. Det betyder att projektet blir av oberoende. RAY-stödet bestämmer bara i hur omfattande skala.

– Vi planerar att skapa guider och läromaterial för att folk lättare ska kunna ta åt sig informationen. Vi kan också använda oss av till exempel YouTube (en plats för videofilmer

som man hittar på internet) och göra instruktionsvideor, säger Huldin.

– Det kan handla om en instruktionsvideo i hur man får på VoiceOvern på sin Iphone. Det är ett program som gör att telefonen pratar med dig, en tillgänglighetsfunktion. Grundkurserna inom projektet faller på Huldins ansvar. I förlängningen ska ändå projektet använda sig av de IT-stöd som finns ute i regionerna i landet och IT-ansvarige får övervaka den verksamheten från kontoret i Helsingfors. Kurserna kommer att gå i tre skeden, med ett grundskede där deltagarna får bekanta sig med datorer och smarttelefoner, och sen ytterligare skeden där inriktningen kommer att vara på sociala medier eller nätbanksanvändande och andra viktiga saker att kunna.

– Vi vill få bort det att folk lyssnar, men inte förstår. Om folk på en datakurs bara lyssnar utan att lära sig förstå, så funkar det inte. Det kommer jag att jobba med, säger Huldin.

Synskadade ska vara likställda

Pyy nämner stadgarna som största drivkraften bakom projektet.

– Det står i FSS stadgar att vi ska jobba för att synskadade ska bli likställda rent socialt, kulturellt och ekonomiskt, och i dagens läge

är det här som vi måste fokusera för på IT-området ligger synskadade långt efter.

– Ja, man kan säga att Facebook står för det sociala, Spotify för det kulturella och nätbankerna för det ekonomiska, säger Huldin och skrattar.

Men han blir snabbt allvarlig igen.

– Det handlar inte om att vi ska göra kurser där alla lär sig samma sak. Vi måste först lära ut grunderna för att folk ska kunna välja vad de ska använda de kunskaperna till. I övrigt bjuder vi bara på alternativ, säger han. ●

INSÄNDARE

Varför alltid bara eget?

Jag har under de senaste fem åren deltagit rätt så aktivt i FDUV:s läger- och övrig verksamhet och märkt även i fjol hos FDUV ordnas det ganska liknande idrottstävlingar som FSS ordnat

sedan år 2005. På FDUV:s sida har det ordnats dylika tävlingar redan en mycket längre tid! Redan en tid har det riktats stark kritik mot FSS säkerligen helt förståeliga sparåtgärder, vilka inneburit att till exempel årets friidrottstävlingar inom FSS var betydligt dyrare för deltagarna än tidigare år. Det var ju även diskussion om att dylika tävlingar ens ordnas i framtiden.

Mitt svar till detta är att inga egna tävlingar ordnas längre i framtiden, utan – precis som i många andra sammanhang – utvecklar mera samarbete mellan just FSS och FDUV till

exempel genom gemensamma tävlingar. Om det inte är möjligt informera då i god tid om FDUV:s idrottstävlingar även till FSS medlemmar, så kan de som är intresserade delta i dem.

Efter vad jag läst på FDUV:s webbsida verkar idrottsgrenarna vara de samma som på FSS tävlingar och till och med litet mångsidigare! Det är ju förstås svårt att säga såhär som vanlig lekman om detta samordnande skulle lösa problemet med deltagarpriserna, men där har

då alla parter en viktig nöt att knäcka på sina möten!

Mera samarbete och utkrypning från de egna ”björnidena”, så hittar nog var och en sin grej, även hos till exempel FDUV!

Matti Hokkanen

■ Ellen Lindroos, 6, från Lappträsk åkte spårvagn för andra gången. Assistent Anne Vickholm tvingades lyfta henne ur rullstolen då den inte fick plats på golvet. I övrigt är de nöjda med funktionaliteten ombord.

TEXT OCH FOTO: AMANDA MANNSTRÖM

Skrammelfria spårvagnar intar Helsingfors

Helsingfors spårvagnar byts ut under de kommande åren. FSS testpersoner ger tummen upp för designen, men däremot uppmärksammas också ett par brister i den nya planeringen. Bland annat så uteblir hållplatsanmälningarna tills vidare.

JAG HOPPAS ATT den går lugnare än de gamla vagnarna. När det knycker och skramlar ökar risken att ramla, säger Tom Leidenius som väntar på spårvagnen vid Tennispalatset i centrala Helsingfors. Tillsammans med ett trettiotal andra synskadade ska han testa Helsingfors stads nya spårvagnsmodell, som ska lanseras efter en testperiod där olika handikapporganisationer får säga sitt om konstruktionen.

– Jag inte helt blind, så för mig är färger och kontraster viktiga. Det blir spännande att se hur de har lyckats med designen.

Under de kommande åren får Helsingfors 38 nya spårvagnar. De har planerats för stadens krävande väderförhållanden, men också med tanke på synskadade och andra med handikapp. Den nya vagnen är av låggolvstyp och gula linjer runt dörrarna ska göra påstigningen lättare.

– Linjerna fick först motstånd av formgivarna som funderade mera på hur vagnen ser ut än hur den fungerar, men i det här projektet har de inte haft så mycket makt, säger projektchef Ollipekka Heikkilä från Helsingfors stads trafik. Hän är själv mycket nöjd med produkten.

Vagnen anländer och testpersonerna stiger ombord. Dagens första passagerare blir i kläm då han inte hinner stiga på tillräckligt snabbt.

– Dörren står öppen i fyra sekunder. Det finns en sensor i öppningen som ska hindra giljotineffekt, men för att den ska fungera måste man hinna upp mellan dörrarna. En sensor utanför dörren skulle leda till förseningar, säger Heikkilä.

Den nya spårvagnen är rymligare och det finns inga trappor mellan vagnarna. Enligt Sune Huldin är ledstängerna väl placerade men få.

I gången tar man sig fram med hjälp av handtag på sätenas ryggstöd.

– Risken är att man tar tag i någons ansikte av misstag, säger Hultin.

Ollipekka Heikkilä poängterar att stoppknapparna lyser rött efter att man har tryckt. Enligt Heikkilä är den största förbättringen ändå att vagnen glider fram utan knyckar och krängningar, nästan gungande, och helt utan skrammel.

– 99,5 procent av passagerarna önskar att vagnen är så tyst som möjligt, så det har vi strävat efter. Men den är inte helt ljudlös, man hör nog då den kommer till hållplatsen, säger Heikkilä.

Många har saknat högtalaranmälning om nästa hållplats, men någon ändring på den saken verkar det inte bli. De nya spårvagnarna har högtalare som lämpar sig för hållplatsanmälning, men enligt Olli-Pekka Heikkilä har förslaget fått motstånd och kommer inte att förverkligas åtminstone ännu. Varför vill han inte säga.

▲ **Kenneth Ekholm och Duffe saknar hållplatsanmälningar. I övrigt får den nya vagnen bra betyg. I bakgrunden syns Sune Huldin.**

Enligt FSS viceordförande Kenneth Ekholm är det ofattbart att Helsingfors spårvagnar och bussar inte har hållplatsanmälning.

– Helsingfors hör till de enda storstäderna som inte har hållplatsanmälning. Här planeras allt för att störa passagerarna så lite som möjligt, men jag tror att också de som inte är synskadade skulle ha nytta av att höra var vagnen rör sig, säger han.

Nu utreds ifall spårvagnarna kunde ha en radiokanal med information om ruttvägen.

Som helhet har staden dock lyckats ta de handikappade i beaktande. Efter en dryg timme stiger testpersonerna av och när vagnen glider iväg noterar någon ett pipande ljud. På hållplatsen gäller tydligen att lyssna efter pip snarare än skrammel i fortsättningen. ●

▲ Pepe är en beagle som städigt spanar efter harar.

TEXT: ARTO VANHANEN FOTO: MAJ-BRITT STRANDBERG OCH ARKIVBILDER

En trogen vän och hjälpare

En hund kan vara till hjälp med många saker, allt från att vara dina ögon till att vara din arm. Arto Vanhanen berättar här om hundens meriter som hjälpmedel för funktionshindrade.

HUNDEN HAR ALLTID kallats "människans bästa vän". Den har sedan urminnes tider varit en omhuldad familjemedlem. Den har enligt sin natur och egenskaper tjänat som jakt-, vakt- och vallhund. Ett stort antal hundar används som sällskapshundar. I dag kan hundar tränas till nästan vad som helst och hela tiden hittas olika använd-

ningsområden. I Finland utbildas ledarhundar för synskadade och assistenthundar för andra funktionshindrade, diabeteshundar, polishundar, gränsbevakningshundar, mögelhundar, likhundar och tryffelhundar. Nytt är skolning av hundar för att känna igen olika sjukdomar så som cancer och diabetes, men också hundar som kan snusa sig till droger

och förekomsten av olika insekter bland annat loppor, löss och den för våra skogar skadliga granbarkborren. De tre favoritraser-na just nu i Finland är labrador, schäfer och golden retriever. I Finland registreras årligen cirka 50 000 hundar. I världen finns hundratals olika hundraser.

En fyrbent navigator

Labradoren dominerar i dag som ledarhund för synskadade. Den har stabila egenskaper, är mångsidigt utvecklingsduglig, sävlig, arbetsam, anpassningsbar och lätt skolad. I snitt väger hunden cirka 30 kilo och har en mankhöjd på 60 centimeter. I Finland registreras årligen cirka 2000 labradorhundar. Schäferns dominerande roll som ledarhund övertogs på 1960-talet av labradoren och i dag utgör schäfern bara cirka tio procent av alla ledarhundar.

De första ledarhundarna trädde i tjänst i Tyskland år 1916. År 1940 fick blinda krigsinvalider i Finland hundar. I dag har vi cirka 200 ledarhundar i landet. Hunden ger så mycket åt sin synskadade matte eller husse, friheten att röra sig inverkar också psykiskt. Den som får sin första ledarhund är cirka 20 till 40 år gammal, ofta diabetiker och ledarhunden räknas som medicinsk rehabilitering från centralsjukhusen. Också betydligt äldre personer kan få hund, men då bör de ha så bra kondition att hunden får ordentligt motion och användning för sin kunskap.

Väntetiden för att få en ledarhund kan vara två år eller ännu längre. Hundarna skolas i ledarhundskolorna i Vanda, Kuopio och Ilmajoki vilka verkar under Synskadades Centralförbund. I ledarhundskolan ser man till att den synskadade hundägaren får all den hjälp han eller hon behöver för att komma igång med sin nya roll. Fortbildning ordnas regelbundet. Årligen utbildas cirka 30 hundar.

I elva-tolv års ålder är ledarhundens tioåriga yrkeskarriär förbi. Efterfrågan på hundar är större än utbudet. I takt med att samhället urbaniserats har också ledarhundsutbildningen fått sin huvudsakliga inriktning på stadslivet. Trafiken ställer enorma krav på hundarna, men också på deras förare. Begreppet ledarhund är alltid människan och hunden tillsammans. Den synskadade ger under vandrigen hela tiden hunden korta under skolningen inlärd kommandon och belönar sin fyrbenta "navigator" både verbalt och med godbitar efter lyckat arbete. Hunden reagerar inte på trafikljus. Ansvar för korsningen av en gata ligger alltid hos föraren. Äldre hundar lär sig att självmant följa folkmassan vid övergång tyvärr också vid rött ljus, vilket skapar problem. Det är viktigt att utomstående inte stör en tjänstgörande ledarhund med till exempel klappningar och godis. Ledarhundarna försvarar sin plats, de kan inte ersättas av tekniskt utvecklade hjälpmedel som robothundar.

Assistenthundar för rullstol

Under de senaste åren har specialskolade hundar, vanligen labradorer, på ett radikalt sätt underlättat livet för gravt rörelsehindrade i deras vardag. De behöver inte nödvändigtvis byta sitt hem mot serviceboende. En vältränad assistenthund klarar av förvånansvärt många uppgifter i den funktionshindrades vardagsliv. Hundarna lär sig att öppna dörrar, tända och släcka lampor, varna om spisplattan blivit på, sätta in och ta ut tvätten ur tvättmaskinen, plocka upp saker från golvet och hjälpa till vid uppköp. Förutom att hunden praktiskt är till stor hjälp för en funktionshindrad, skapar den med sin närvaro sociala kontakter. Hunden blir en naturlig inkörsport till samtal och umgänge. Invalidförbundet förmedlar assistenthundarna till de behövande. I dag finns ett sextiotal av ►

dem i tjänst. Varje år skolas ett halvt dussin nya hundar på Axxell i Brusaby. Behovet är stort och väntetiden för en hund är från ett till fem år. En skolad hund kostar runt 20 000 euro, men Invalidförbundet överlåter den gratis till en rörelsehämmande. Den som får hunden måste vara fullvuxen, kunna sköta om den, vara du med sitt handikapp och kunna använda sin överkropp. Hunden och dess matte eller husse deltar regelbundet på fortbildning.

Livräddare och lagens väktare

De första polishundarna utbildades i Finland år 1909. De var alla schäfrar. Deras uppgift var att bistå polisen i bekämpningen av kriminella.

Under krigsåren 1939-1944 skolades hundar av försvarsmakten bland annat för armépolis för att spåra upp fiendliga partisaner och desanter som tagit sig över gränsen i sabotage- och spionuppdrag.

Ett stort antal hundar är fortfarande i gränsbevakningens tjänst. Schäfern är som ras mångsidig och lättskolad och är den mest anlitade inom poliskåren. Under de senaste åren har den belgiske vallhunden malinosen blivit allt populärare. Terrier och labradorer jobbar främst med annat än patrulluppdrag. I Finland finns idag omkring 230 polishundar. Hundarnas utbildning vid polishundinrättningen i Tavastehus tar ett och halvt år.

Hundens främsta arbetsredskap är luktsinnet, som är oerhört utvecklat. Då en människa har runt 5 miljoner luktsinnesceller har en hund cirka 120 miljoner. Det betyder att när hunden får upp ett spår så kan den hitta vad som helst om den utbildas till det. Varje år räddar hundarnas luktsinne livet på försvunna personer, barn och gamla till och med i nattens mörker. Likhundar hittar omkomna vid husras, jord- och snöskred samt drunknade. Specialutbildade polishundar jobbar i allt högre grad med att nosa fram gömda pengar, narkotika, sprängämnen, bomber

◀ **Labradoren Diiva med sin synskadade förare Sini Kokkomäki i centrum av Kotka.**

■ Redan från valp påbörjas urvalet av de hundar som är lämpliga att fungera som ledarhundar.

och brandvätskor. De flesta polishundar är patrullhundar, som är generaliserade för allmänna uppdrag, men också i viss mån utbildade för specialuppdrag. Hundarna rör sig alltid tillsammans med sin hundförare, den enda som de tar kommandon av. Patrullhunden är med om att spåra och gripa kriminella, som vid hundens närvaro oftast ger upp.

Natur- och sjukvård

Jakthundar har sedan urminnes tider varit människans trogna medhjälpare när det har gällt att spåra upp vilt i skog och mark. Jakthundar är ett brett begrepp och de raser som ryms inom gruppen skiljer sig mycket beträffande utseende, temperament och behov. Deras revir är naturlandskapet med dess olika lukter, läten och ljud som utlöser hundarnas jaktinstinkter. I stället för att vädra björn, älg, räv eller hare har man under de senaste åren inom skogsvården utbildat hundar för att rekognosera skadeinsekter. Med sitt otroligt skarpa luktsinne kan hun-

den snusa sig till bland annat granbarkborrar, vilket innebär att skogsägarna kan spara stora pengar då hunden varnar i tid om att insekterna håller på att invadera skogen. Enligt en undersökning av skogscentralen förekommer granbarkborren på allt större områden i södra Finland.

Specialskolade tryffelhundar har tagit över svinens roll för att med luktsinnet söka de värdefulla tryffelsvamparna under jorden. Mögelhundarna är specialiserade på mögelsvamp. Miljöministeriet föreslog i juli 2013 ökad utbildning av mögelhundar för att finna mögelskadade hus, som för samhället blir en allt större ekonomisk börda.

På Brusaby har man börjat skola diabeteshundar. Hundens uppgift är att alarmera om blodsockervärdet blir lågt och också väcka diabetikern på natten. Just nu lär man hundar att hitta cancer i ett tidigt stadium. Sjukdomar luktar olika och man kan lära hunden att ge akt på dem. Hunden kan bespara människor från lidande och minska på samhällets sjukvårdsutgifter. ●

▲ Mats Ingman instruerar ungdomarna i puttandets ädla konst.

TEXT: ULLA-BRITT INGMAN FOTO: ULLA-BRITT INGMAN OCH ARKIV

Ungdomsgruppen testade golf

Ungdomsgruppen i Österbotten hade i augusti sin första träff för hösten och styrde kosan till Vörå där den relativt nya golfbanan som slingrar sig kring skidcentret stod i fokus.

MATS INGMAN, SOM är en hängiven golfspelare och arrangör av golftävlingar, mötte upp och fungerade som guide.– Vörå Golf, som nyligen firat 10-årsjubileum, invigde golfbanan 2009 och har alltså inte många år på nacken. Banan är

dock en riktig pärla bland de elva golfbanor som finns i Österbotten i och med sin rätt så kuperade profil, berättade han.

Gruppen inledde sessionen med att alla fick känna på rehabiliteringsrådgivare Ulla-Britt Ingmans golfskor! Under skon finns det

nämigen plastskruvar som är avsedda att stöda vid swingen och det var de som undersöktes.

En proper golfare är klädd i pikéskjorta och trevliga byxor eller en snygg kjol. Det går inte för en gentleman – eller kvinna – att vara klädd i huvtröja eller slafsiga träningsbyxor. Nej, ordning och stil ska det vara!

– En golfbana vanligtvis består av endera nio eller 18 hål. Hålen delas in i par 3, par 4 och par 5-hål, vilket anger vilket antal slag som borde föra bollen i hålet. Verkligheten är ju då vanligtvis en annan, berättade Mats Ingman och fortsatte med att förevisa de olika klubborna som används i sporten.

När gruppen fått en gedigen föreläsning och ungdomarna flitigt frågat både det ena och andra så ställde alla sig upp på rad på driving-rangen. Med en järnklubba i handen och en hög med vita bollar framför sig samt en handgriplig instruktion av greppet, det vill säga hur man håller i en klubba, var det bara att slå – vilket gick över förväntan. Det var imponerande att se vilket förhållande mellan klubba och boll man kan ha trots att man ser bollen enbart delvis eller inte överhuvudtaget. Ett vanligt problem för golfare är att man inte håller blicken på bollen tills man har slagit den utan nyfikenheten tar över och huvudet far upp och bollen susar snett i skogen eller sandbunkern istället för rakt ut på fairway.

Puttävlingen avslutade

Sedan gick vi vidare till greenen som är den välklippta avslutande delen av golfhållet. Där markerar flaggan var hålet är och dit är det meningen att bollen i slutändan ska landa. Alla fick låna en putter och puttade så det stod härliga till.

Till sist ordnades en puttningstävling om vem som kunde komma närmast flaggan

▲ **Ungdomsgruppen handlar om att träffas och ha roligt. Bilden är från träffen på Söderudden 2012.**

och helst ner i hålet direkt och därefter avslutades dagen.

Ungdomsgruppen består av ungefär tio ungdomar som regelbundet träffas två till tre gånger per termin. Tanken är att umgås och må bra och att pröva på någon sport eller något intresse som man tidigare inte kommit i kontakt med. Gruppen koordineras av distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla i samråd med Jessica Hietamäki och Patrik Paulin. Även rehabiliteringsrådgivaren i Österbotten, Ulla-Britt Ingman, brukar medverka.

Olika teman gruppen har prövat på sedan starten 2005 är bland annat matlagning, smyckestillverkning, teater, revy och filmkväll med syntolkning, shopping, minigolf, bowling, boccia, boxning, laserskytte och simhallsbesök. Gruppen har också besökt ett häststall där ridning stod på programmet samt besökt hjälpmedelsmässan i Tammerfors 2009. ●

Flera tillfällen för unga på kommande

ATT HELT FÖRDOMSFRITT pröva på nya sporter eller intressen är alltså en av tankarna kring ungdomsgruppen som ni kan läsa om i föregående artikel. Men det finns även andra orsaker till att träffas och diskutera sin situation utgående från sin synnedsättning.

Inom FSS rehabilitering planeras just nu två ungdomskurser som skall gå av stapeln nästa år.

Dels en veckas kurs i början av februari på Folkhälsans hus vid Norrvalla, Österbotten och dels ett förlängt veckoslut under våren på Folkhälsans hus vid Solvalla i Esbo.

Ett genomgående tema för kurserna är "Vad innebär ett självständigt liv trots synnedsättning?". Under en dylik rubrik kommer arbete, studier och psykisk och fysisk hälsa med i diskussionen. Arbetslösheten bland ungdomar generellt är på stigande i vårt samhälle. Det försetter ungdomar med synnedsättningar i en ännu svårare ställning. Risken för utanförskap är hög.

Därför är det viktigt att diskutera och fundera kring detta och t ex vilka möjligheter till fortsatta studier eller kontakter till en arbetskonsulent det finns.

En annan aspekt av ett självständigt liv är boende och då kommer man in på ekonomi; hur hushålla med pengarna? En bankrådgivare som diskuterar lån,

amorteringar, försäkringar och vad det lönar sig att tänka på kan ha många goda tips på detta.

En stark självkänsla och ett bra självförtroende skadar det inte heller att jobba vidare med. Hur förhåller jag mig till mina relationer i min omgivning?

Det senaste inom IT – utmaningar vad gäller telefon och datorer får vi även ta del av.

Sist men inte minst är det viktigt att få igång rutiner att sköta konditionen och där kunde kroppshållning, balans och kroppskänedom vara en bra grund.

Samtidigt som det kanske finns möjlighet att av en personlig tränare få tips om någon specifik idrottsform som skulle passa just mig.

Dessa ungdomskurser är för ungdomar i åldern 16-30 år och det är fritt fram att från Nyland söka sig till Norrvalla-kursen eller från Österbotten till Solvalla.

Vi planerar två lite olika kurser, men med samma tema, så att alla ska hitta det som passar bäst.

Tidpunkten för kursen vid Norrvalla är 3-7.2.2014 och vid Solvalla 3-6.4.2014

Till tröst för de som är över 30 så har vi även i tankarna en kurs för äldre ungdomar som kanske har ett annat perspektiv på dessa ämnen än de yngre ungdomarna. Det får vi återkomma till senare. ●

Bland österns glittrande sjöar

Vasa Svenska Synskadades sommarutflykt bar iväg till östra Finland, med allt vad det innebar. FSS stödjande medlem Maj-Lis Suomela beskriver här resan i sin helhet.

EN STRÅLANDE SOMMARMORGON klockan 7.00 väntade en förväntansfull grupp på 20 personer på Oravais Trafiks fina buss och dess chaufför Filip Hästbacka.

Vi var alla spända inför resan för det är ju inte alla dagar vi far österut på en tredagars resa. Redan vid förmiddagskaffet i Virdois noterade vi hur landskapet förändrats, från våra platta slätter till ett mera kuperat landskap med glittrande sjöar här och där. Kaffet drack vi på Mikontalo beläget invid Heraskoski kanal.

Sen fortsatte vår färd via Jyväskylä till Varkaus – en stad som för de flesta av oss var

rätt obekant. I staden bor ungefär 23 000 personer och det är en betydande industriort, viktigast är A.Ahlströms pappersindustri. Dessutom finns där ett trettiotal olika minnesmärken.

Lunchen intog vi på restaurang Kaksi ruusua som på den ryska tiden verkat som ”folkkök” för Ahlströms anställda och dagligen delades det då ut 1500 matportioner.. Numera är folkköket i privat ägo och matgästerna ungefär 200 om dagen.

Den stora ståtliga byggnaden är nu restaurerad men den gamla funkisstilen är bevarad och fasaden skyddad av museiverket. Detta ►

ställe är värt ett besök. På en vägg kan man läsa många fina ordspråk som till exempel ”Hyvä ruoka ja hyvät viinit ne luovat paratiisin maan päälle” eller ”Hyvä on jutella ruosta, parempi sitä keittää, paras sitä syödä.”

Mekaniska musikens museum

Efter den läckra lunchen på 4 rätter(!) gick färden vidare till ett ställe som för oss alla var en stor överraskning.

Mekaniska musikens museum det enda museet i sitt slag i Norden. Museet startades 1988. Vår guide Tapio Lohikainen berättade om dess historia och det var ett nöje att lyssna till honom – hans svenska var perfekt.

Det är svårt att förklara den mekaniska musiken, men enkelt sagt så finns det för varje instrument och varje musikstycke en rulle eller ett band av papp.

Dessa rullar är fulla med prickar eller hål och då man sätter in ”rullen” i instrumentet börjar det flöda ut den ljuvligaste musik som helst bör upplevas på ort och ställe. Hela museet var i art deco-stil – helt otroligt vackert och njutbart.

Men ännu var inte den första dagen slut, nu bar det iväg till Heinävesi och Valamos nya ortodoxa munkkloster. Det ursprungliga klostret fanns vid Ladoga som ju övergick i rysk ägo i början av vinterkriget 1940.

Där fanns då 200 munkar samt en hel del värdefulla inventarier som då evakuerades till det nya området i Heinävesi. Därefter byggdes ett nytt klosterområde och i dag finns där 14 byggnader samt den nya klosterkyrkan som invigdes 1977.

Verksamheten är mycket omfattande, med bland annat hotellverksamhet, folkhögskola, ikonmålning och -restaurering, vin- och ljusstillverkning.

Några kilometer från Nya Valamo ligger det grekisk-ortodoxa nunneklostret Lintula, vars huvudsakliga verksamhet är biodling och ljusstillverkning.

Dagen avslutades med gemensam middag i Trapesen (restaurangen på Valamo) Mycket mätta och belåtna med den första dagen var det skönt att krypa till sängs. Den som ännu orkade hade tillfälle att delta i gudstjänsten i kyrkan, antingen på kvällen eller tidigt följande morgon.

Efter frukost och utcheckning startade vår guideade rundvandring på området. Den kunniga guiden – Sergius Colliander, som jobbade på området – höll en mycket intressant föreläsning om den ortodoxa tron och dess verksamhet. Idag finns det cirka 60 000 ortodoxa i Finland.

Sergius Colliander, tidigare verksamhetsledare på FSS under åren 2000-2006, är själv synskadad vilket märktes under hans guidning. Mötet med honom glädde flera av oss som var med och kände honom sedan tiden i FSS. Han bad oss framföra hans varma hälsning till alla inom förbundet!

Vårt besök på Valamo avslutades med en skön båtresa med M/S Sergei till Varistai-pale. Färden gick längs Juojärvileden som är 45 kilometer lång, med klart och rent vatten. Solen lyste från en klarblå himmel och det var en njutning att beundra naturen och se hur arbetet gick till vid de olika kanalerna. Framme vid Varistaipale, väntade Filip på oss och färden fortsatte till Kuopio.

Snurr över Kuopio

Framme i Kuopio besökte vi först det 75 meter höga Puijotornet, för att inta vår lunch. Alla matgäster har här fönsterutsikt eftersom restaurangdelen roterar så alla fick beundra

▲ **Gruppen framför nya kyrkan på Valamo med guiden Sergius Colliander längst till höger.**

staden med en bedårande utsikt mellan de glittrande vatten ytorna. Sjön Kallavesi omger Kuopio på alla sidor.

Vi inkvarterade oss på hotell Atlas beläget vid torget.

Eftermiddagen var fri och många tog tillfället i akt och kollade in torget och den stora fina Saluhallen.

Uppklädda och fina intogs trerättersmiddagen under glada skratt.

Tredje och sista dagen på vår resa inleddes med en timmes guidad busstur i staden.

Raimo Turjanmäki, guidade oss på en perfekt svenska och han tog oss på en historisk resa genom staden.

Med sina 105 000 invånare är Kuopio en av landets stora städer, men endast runt 100 av invånarna har svenska som modersmål.

Torsdag eftermiddag fortsatte vi vår hemfärd via Keitele och Pielavesi till Alajärvi där vi besökte Punaisen tuvan viinitila.

Vi blev där informerade om deras vinframställning i vilken de använder enbart inhemska produkter. Tillfälle gavs också att inhandla deras produkter.

Glada och nöjda avslutades vår lyckade och soliga resa vid Lyktan i Vasa.

Ett varmt tack till alla medresenärer, arrangörer samt Febe och Filip för en underbar resa! ●

Synvilla i SynVillan

En vacker sensommarmorgon anlände jag till Synvillan för att gå på ett möte. Jag tryckte på summern och blev insläppt. I trapprummet stannade jag tvärt. Väggen kom emot. Jag inregistrerade hissen och trapporna till andra våningen.

Till vänster om hissen fanns en dörr. Inte var det den dörren jag gått in genom vid mina tidigare besök i Synvillan. Då hade det varit raka spåret in till FSS lokalteter.

Instinktivt öppnade jag dörren till vänster och slank in i ett utrymme, som knappast ledde någonstans. Jag backade och försökte gå ut samma väg. Dörren gick inte att öppna. Var jag nu fångad i en bur!

Då upptäckte jag en annan dörr mot gatan. Den gick att öppna. Så var jag ute på gatan igen. Var detta en nödutgång?

Jag tryckte åter en gång på summern och dörren öppnades.

Jag hann reflektera över situationen i ett par sekunder innan en gentleman med vit käpp uppenbarade sig. Han konstaterade vant att skjutdörren tycks vara stängd.

Vips öppnade sig dörren och passagen var fri.

Det var inte första gången jag hade hamnat bakom låsta dörrar.

Det hände sig en gång på ett hotell i

Kalmar att jag tog fel på en dörr.

Dörren ledde till en trappa och gick inte att öppna från utsidan. Jag gick ned för trappan till källarvåningen. Där lyckades jag finna en utgång på andra sidan av hotellet.

Tur att jag den gången ännu hade normal syn.

Inte heller var det särskilt lustigt för de två damer som blev instängda i hissen på Västra Nylands sjukhus.

De tryckte på nödalarmeret men ingenting hände. Efter tre nödsignaler hördes en röst som meddelade: ”Te olette jonossa”.

Några långa minuter senare fick de framföra sitt ärende, det vill säga berätta om ort och plats var de befann sig. Larmet hade gått direkt till Kone Oy.

Det här hände sig före mobilåldern. På en bussresa till Hälsingland gjorde vi ett uppehåll i Gävle. En grupp av resenärerna styrde stegen mot torget – kanske för att beskåda den nedbrunnna halmbocken!

Plötsligt var vi bara två kvar. Vi hade följt med strömmen och hade ingen aning om hur vi skulle gå tillbaka. Vi försökte åt olika håll, men gav upp. Vi blev slutligen avhämtade från torget.

Det kändes skönt men genant att komma tillbaka till resällskapet. ●

VIVA HOLM, LOJO

Ett annat sätt att få tidningen på!

Finlands Synskadade, God Tid och Vi hörs som taltidningar

VAD ÄR EN TALTIDNING?

Taltidningen är en service för dem som har svårt att läsa tryckt text, till exempel personer med synskada eller läshandikapp.

Tidningen utkommer på en daisy-skiva. Det är en cd-skiva som du kan lyssna på antingen i din cd-spelare, med hjälp av din dator eller en daisy-spelare. Taltidningen är en inläst, och ibland även bearbetad, version av papperstidningen.

FINLANDS SYNSKADADE

Finlands Synskadade ges ut av Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf och är förbundets organisationstidning. I den ingår information om förbundet och dess verksamhet. Finlands Synskadade utkommer tio gånger per år.

GOD TID

God Tid ges ut av Svenska Pensionärsförbundet rf och utkommer med nio nummer per år. I den ingår information om förbundets insatser och rapporter om föreningarna. I den ingår också kolumner, kåserier, reseberättelser och personporträtt.

VI HÖRS

Vi hörs ges ut av Svenska hörselbundet rf och utkommer med fyra temanummer per år. I den ingår faktakunskap och information om hörseln och hörselrelaterade frågor.

PRENUMERATIONER

Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf
FSS kansli
e-post: kansliet@fss.fi
telefon: 09-6962 300

AKTUELLT

250 talande bankomater runt om i Finland

FINLANDS FÖRSTA TALANDE bankautomat togs i bruk under sommaren. Den sattes igång i juni och fick så småningom 249 kompisar till runt om i landet. Man använder hörseln för att navigera i automaten, i och med en röst som beskriver vad som finns på skärmen. Den som använder bankautomaten behöver egna hörlurar att plugga i, men då fås

betjäning på antingen svenska, finska eller engelska. När man pluggar i hörlurarna får man instruktioner om hur man använder automaten. 41 av de 250 automaterna finns i Helsingfors. Övriga orter som har de talande bankomaterna och kan vara av intresse för FSS medlemmar är Vasa, Karleby, Lojo, Åbo, Tammerfors och flera byar i Raseborg.

En komplett lista hittar du på Centralförbundets hemsida med adressen http://www.nkl.fi/fi/etusivu/ajankohtaista/tiedotteet/2013_puhuva_pankkiautomaatti2/lista. Automaterna är utvecklade i ett samarbete mellan Automatia och Synskadades Centralförbund och man avser att utöka utbudet av talande bankomater ytterligare i framtiden. ●

Hans Åhman kallad till hedersordförande för FTSF

DEN NYBILDADE FINLANDSSVENSKA taltidningsföreningen FSTF har kallat Hans Åhman till hedersordförande. På föreningens möte i Helsingfors onsdagen 21 augusti tackade FSTF:s sittande ordförande Lars Hedman kallade ordförande Hans Åhman för hans insatser för de synskadades rätt till information på lika villkor.

Finlands svenska taltidningsföreningen FSTF har som mål att sammanföra de fin-

landssvenska taltidningarna och att de alla ska ges ut inlästa med den talsyntesen Samuel.

Under hösten kommer Hufvudstadsbladet, Österbottens Tidning och Syd-Österbotten att övergå till Samuel. Från tidigare ges Vasabladdets taltidning ut med Samuel som röst. De finlandssvenska taltidningarna har närmare 400 synskadade prenumeranter. ●

▲ Hans Åhman.

Lyssna på radio för synskadade

FÖR DEN SOM vill få en större inblick i synskadades verksamhet i Sverige finns numera en helt egen radiostation. Radio Syn sänder ett program i veckan, varje torsdag klockan 20. Efter det dyker programmet upp på nätet där vem som helst får lyssna på de intervjuer som gjorts på adressen www.radiosyn.se.

Den drivande kraften bakom Radio Syn är Anita Johansson, som själv är synskadad, men också utbildad ljudredigerare.

På webbsidan som hon själv också driver, kan man lyssna på över 300 intervjuer, se foton och lämna kommentarer.

– Det är viktigt folk skriver in kommentarer då det är ett

▲ Anita Johansson intervjuar Mark Levengood.

ensamt jobb utan arbetskamrater. Jag har mixerbord hemma och kan numera skicka över radioprogrammen som skall sändas till min radiostation, säger Johansson om sin sajt.

Radio Syn har också en Facebooksida där det meddelas om nya intervjuer och alla som vill kan diskutera programmen.

Sök på "Radio Syn" på Facebook så hittar ni sidan. ●

Nu kan du resa med ID-kort också till Kroatien

STATSRÅDET HAR GETT sitt medgivande till rätten att med ett identitetskort som har utfärdats för en finsk medborgare resa också till det nya EU-landet Kroatien. Rätten att resa gäller inte med ett temporärt identitetskort eller ett identitetskort för minderårig som utfärdats utan vårdnadshavarnas samtycke. Ändringen

av förordningen trädde i kraft den 13 september 2013. Enligt passlagen ska en finsk medborgare i regel ha ett pass vid resa ut ur landet. Vid resa till ett nordiskt land behövs inget pass. Genom statsrådets förordning bestäms dessutom till vilka andra länder en finsk medborgare får resa med ett ID-kort som resedokument

i stället för pass. Det gäller följande länder: Belgien, Bulgarien, Cypern, Estland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, San Marino, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike. ●

Ny betalningsdag för folkpensionerna

FRÅN OCH MED oktober betalar FPA ut folkpensioner, fronttillägg och extra fronttillägg till alla pensionstagare på den 7:e dagen varje månad. Folkpensionen kommer på kontot första gången på den nya utbetalningsdagen 7.10.2013. Om utbetalningsdagen inte är en bankdag, betalas pensionen föregående bankdag.

För närvarande är betalningsdagarna tre, enligt första bokstaven i efternamnet (A–K den 4:e, L–R den 14:e och S–Ö den 22:a dagen i månaden). FPA skickar pensionstagarna ett brev om den nya utbetalningsdagen. Breven skickas under vecka 35 och alla folkpensionstagare kommer att få brevet inom tre veckor.

Det lönar sig för pensionsstagarna att kontrollera hur den nya utbetalningsdagen inverkar på betalningen av fakturor i övrigt, för att inte missa i sin ekonomi. De som tidigare fick sin pension den 4:e dagen i månaden får nu sin pension tre dagar senare. Övriga pensionstagare har pensionen på kontot tidigare än förut. ●

FPA undersöker ifall folkpensionerna stämmer

UNDER HÖSTENS LOPP kommer FPA att utreda om folkpensionerna utbetalas till rätt belopp. Pensionstagarna behöver inte själva göra någonting i fall inte FPA kontaktar dem. I år gjorde man en datakörning av 90 591 pensionärens pensionsinkomster. Efter denna körning överfördes uppgifterna av drygt 1 200 pensionstagare till FPA-byrå för närmare granskning.

Man vet med tidigare års erfarenhet att ungefär hälften av dessa pensionstagare har fått en för liten eller en för stor folkpension. Vid den årliga datakörningen jämförs de uppgifter som ligger som grund för folkpensionen med pensionstagarens övriga pensioner och ersättningar. Årets jämförelse gäller också de pensionsstagare som börjat få sin folkpension först efter före-

gående jämförelse år 2012 eller vars pensionsinkomster förändrats. Om man vid jämförelsen upptäckter att de inkomster som ligger som grund för folkpensionens belopp inte stämmer, granskas de närmare, och utreds vad det kan bero på. FPA kontaktar pensionstagaren och folkpensionens belopp kan justeras endera mindre eller större. ●

Teater för synskadade unga

KULTURPROJEKTET SIGNAL, SOM Luckan i Helsingfors leder, fortsätter. Projektet riktar sig till barn och unga med nedsatt hörsel och/eller syn. Under hösten arrangeras två veckoslut med teater som det stora temat. Den 5-6 oktober träffas

gruppen i Helsingfors. Under veckoslutet ser och arbetar projektet med pjäsen "Oliver Twist" på Unga Teatern. Den 23-24 november träffas gruppen i Vasa och ser och arbetar med Unga Scenkompaniets föreställning "Kornelis hjärta". Det går ännu att anmäla sig till bägge

veckosluten. Målet med helgerna är att uppleva, utforska, utmana och gemensamt bearbeta dem genom olika konstnärliga uttryck. För anmälan eller mera information kontakta Zusan Söderström på epost: zusan.soderstrom@luckan.fi eller telefon: 044-2777561. ●

Åbolands synskadade med på konstens natt

KONSTENS NATT FIRADES i Åbo 15.8 med program på många ställen runt om i staden. Med på ett hörn fanns också Åbolands Synskadade som har valt att inleda en mer aktiv medlemsrekrytering.

– Vi vill hitta fler medlemmar, både i stan och ute i periferin. Det här är en av våra åtgärder för att synas mer, säger distriktskoordinator Håkan Ström där han står vid representationsbordet på Gillesgårdens innergård och bjuder på nyplockade äpplen till besökarna. Och det lönar sig att vara synlig. Föreningen fick ge info åt ett tiotal intresserade personer under kvällen, där nya medlemmar möjligen kan vaskas fram.

– Nästa år tror jag att vi ska utvidga konceptet och tar med lite mera material, som till exempel simulerande glasögon, för att locka ännu mera folk till vårt bord, säger Ström. ●

Finansministeriet säger att recessionen är över

NU ÄR DET slut på de ekonomiskt svåra tiderna. Åtminstone om man ska tro finansministeriets rapport som publicerades i början av december. Men det blir heller ingen snabb återväxt som väntar

eurozonen. För Finlands del så minskar bruttonationalprodukten med en halv procent ännu i år, för att i nästa år öka med försiktiga 1,2 % tack vare inhemsk konsumtion och export, enligt prognoserna.

Arbetslösheten kommer ännu i år att stiga till 8,3 % och den sjunker heller inte i första taget. Först i slutet av 2015 väntas trenden ha vänt tillräckligt för att den ska gå under åttaprocentstrecket. ●

Fortbättra konditionen: Springklubb på liris i höst

EN FINSKSPRÅKIG KLUBB för synskadade som vill syssla med löpning har dragit igång i början av september. En gång i veckan samlas gruppen på centralförbundets verksamhetscenter liris i Helsingfors för lite teorigenomgång och en gemensam

joggingrunda under namnet Pulssi & Pupilli. Om du är intresserad av den här verksamheten och känner att du klarar dig på finska, så kan du dyka upp på liris varje torsdag klockan 16.30. Samlingarna tar ungefär en och en halv timme i anspråk. ●

FSS finns också på facebook. Du hittar oss på adressen www.facebook.com/fssrf

AKTUELLT I DISTRIKTEN

Vasa Svenska synskadade

- Verksamhetscentret Lyktan är tillsvidare stängt på grund av reovering . Renoveringen blev mera omfattande än vad vi först hade räknat med. Kansliet finns tillfälligt på Vasaesplanaden 17, 8:e våningen. Det finns en stor skylt på glasdörren som man kommer till efter att man klivit ur hissen. På rumsdörren i korridoren finns även en stor skylt. Kansliet är inhyrt i dessa utrymmen åtminstone till 30.9. Ifall reoveringen ytterligare drar ut på tiden, förlängs även den tillfälliga vistelsen på Vasaesplanaden 17. Välkomna in och hälsa på!
 - OBS! Föreningen har tagit i bruk en ny e-postadress och från och med 1.10 fungerar inte den gamla netikka.fi-adressen nå mera. Den nya är: vasasynskadade@gmail.com. Den fasta telefonen (nr 06-317 0654) tas även ur bruk 30.9 och från 1.10 fungerar endast mobiltelefonen, 045-321 3320!
 - Vattengymnastiken i samarbete med Folkhälsan fortsätter varje söndag i

Folkhälsans hus i Smedsby med Anna-Lena Wiik som ny ledare. Grupp 1 klockan 12.00-12.45 och grupp 2 klockan 13.00-13.45.

- Mimosel har startat på onsdagar (ojämna veckor) och fortsätter enligt följande datum: 25.9, 9.10, 23.10 klockan 13 på Indigo, Fredsgatan 28, med Tina Back som ny ledare. Maj-Britt Aspö fortsätter som tidigare.
- Stolgymnastik med betoning på balansträning startade 18.9 och fortsätter sen enligt följande datum på tisdagar (obs dagen!) klockan 13. Tillfälligt jumppaställe är Luthersalen, Skolhusgatan 20. Ledare är Britten Nylund och gruppen samlas enligt följande datum: 1.10, 15.10, 29.10 osv.
- Vi har reserverat 15 platser till hösten stora musikalsatsning på Wasa Teater. Den som vill se musikalen Fighting Star fredag 18.10 klockan 19 kan reservera sin biljett senast 8.10 före klockan 14. Biljetten kostar 26€ och ledarsagare är gratis.
- Kvinno- och karaträffar är också under planering, följ med på medlemsbandet och föreningsspalten i lördagens Vbl.

- Mobiltelefonkurs - Kom och lär dig att hantera en mobiltelefon. Vi lär oss hur en pekskärmstelefon fungerar tillsammans i grupp. Du kan också få hjälp med att skaffa en egen mobiltelefon. Vi träffas i Metodistkyrkans utrymmen, Fredsgatan 12 måndag 23.9 klockan 13.00-14.00. Anmäl dig senast 19.9 till Andreas Kanto, tfn 050-537 6110. (Till FS-läsare, det går även att kontakta Andreas efter detta datum). Kursen utformas utifrån antalet anmälda deltagare och kursen hålls på måndagar.
- Följ med på medlemsbandet och i föreningsspalten i Vasabladet när och var medlemsträffen hålls i oktober!
- Vi räknar med att "flytta tillbaka till Lyktan" inom oktober, men något exakt datum finns ännu inte i skrivande stund.
- Styrelsen och Febe önskar alla läsare en vacker och skön höst!
- Alla anmälningar görs till Febe, måndag-torsdag klockan 9-14 på telefon 045-321 3320 eller per epost: [vasasynskadade\(at\)gmail.com](mailto:vasasynskadade(at)gmail.com).

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

- Hösten har kört igång med varierande program. Lyssna på medlemsbandet.

- Måndagsträffarna klockan 13:

Rottingkursen började 9.9. 30.9. motionspass med Mikael.

7.10. Lunch på restaurang Salve klockan 14 Sandvikskajen 11. Strömmingsportionen kostar 16.90 € och en mindre portion 13.20 €. Anmäl dig till kansliet senast 1.10.

8.10 Bokcirkeln.

14.10 Ullas kompott.

21.10 Minnesträning.

28.10 Allsång med Marita. Notera redan nu att föreningens höstmöte är den 9.11 klockan 10.

- Onsdag 23.10 kl.19 har vi reserverat biljetter till teater Viirus Där vi en gång flått” – en fartfylld satir som följer två människors väg genom livet i ett Helsingfors du inte sett förut. Biljetterna kostar 15 € och kan beställas från kansliet senast 14.10.

- Föreningens 40-års jubileum är den 30.11 klockan 18.

- Vattenjumban har börjat fredagar klockan 10 och nya simmare ryms med.

- Helsingfors mission kan förmedla ledsagare ta kontakt med Tamara Bergkvist tfn 09-25282711.

- Kansliets öppethållningstider är: må-ti 9.30 – 13.30.

Tfn 09-612 1779

Vi träffas på Hörnan!

Norra Österbottens Svenska Synskadade

- Dagträff i Karleby hålls tisdagen 1.10 klockan 13 i brasrummet på andra våningen i församlingscentret.

- Mimosel för damer träffas onsdagen 2.10 klockan 13 på Fyren med Ann-Mari Ekstrand.

- Vi planerar att starta en studiecirkel i punktskrift i Karleby. Vi samlas första gången tisdagen 8.10 klockan 13 i Almahytten, andra våningen på Församlingscentret. Julia Källdström fungerar som lärare. Mera info och anmälningar på tel 7234 880 eller 050-3795 658.

- Herr-Mimosel inleder sina träffar onsdagen 9.10 klockan 14 med Bo-Erik Enell som ledare.

- Vattengymnastiken på Öst-anlid i samarbete med Folkhälsan hålls onsdagar, grupp 1 klockan 11.45 och grupp 2 klockan 12.30.

- Avslappnings- och balanskursen i samarbete med

Arbetsinstitutet med Peter Appel hålls torsdagar klockan 10.30-12.00 på Fyren.

- Föreningsträffen i oktober hålls på Vita Käppens Dag 15.10 klockan 18.30.

Träffen föregås av promenad med vita käppar i Jakobstads centrum.

- Julfesten hålls preliminärt söndagen 15.12.

- Mera information om verksamheten hittar ni i Medlemsbandet och föreningsspaltens i Österbottens Tidning på lördagar.

Välkomna med på våra träffar!

Styrelsen och Ann-Sofie

Svenska Synskadade i Västnyland

- Välkommen till nästa månadsträff som infaller lördagen den 12 oktober 2013 klockan 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Efter kaffe och aktuell information tar vi del av psykiater Rolf Lassenius inlägg om förändringar i livssituationen under åldrandet.

Transport längs kända rutter. Anmälning senast torsdag 10.10 till Eeva Hanner, tfn 050-595 4946 eller till Birgitta Nordström, tfn 044-336 8060.

Hjärtligt välkommen på månadsträff!

- Bocciaspelningen inleds fredagen 27.9 2013 klockan 14-16.00 i Seminarieskolans gymnastiksal, adress Ladugårdsgatan 1-3, Ekenäs. Boccian fortsätter på fredagar som tidigare. Juniorboccian spelas på samma plats, lördagar enligt överenskommelse. Kontakta Kim Åkerblom tfn 044-9195 111 för närmare information om lördagsspelningarna.

Alla tidigare och nya spelare är välkomna med, såväl fredagar som lördagar!

- Bowlingen har redan inletts i september. 5 oktober klockan 17.00-18.00 är tidpunkten för nästa spelning som fortsätter i Ekenäs Bowlinghall under hösten varannan torsdag. Kontakta vid behov Kim Åkerblom, se telefonnummer ovan.

- Läsecirkeln och herrklubben samlas en gång per månad, onsdag respektive torsdag i Lyan.

- Vita käppens dag går vi tillsammans med Svenska Hörselskadade i Västnyland måndagen den 21 oktober 2013 kl 10-17.00 på restaurang SeaFront i Ekenäs. På plats finns rehabiliteringsrådgivare för synskadade, optiker samt hörselrådgivare. De bjuder på presentation och demonstration av hjälpmedel. Importören av Widexhörsapparater Dick Lundmark talar över ämnet hörselproblem. Tillfället är öppet för alla. Välkommen.

- Söndagen den 1.12 går vi på Svenska Teatern i Helsingfors. Föreställningen är en välgörenhetsgala på Stora scenen till förmån för det nya barnsjukhuset. Flera kända skådespelare uppträder och bjuder på sitt konstnärliga kunnande. Biljetten kostar 50 euro. Busstransport längs kända rutter. Anmälan senast fredagen 25.10 till Eeva eller Birgitta. Se tfn-nummer ovan.

Välkommen med i höstterminens verksamhet!

Styrelsen

Svenska synskadade i Östnyland

- Svenska Synskadade i Östnylands månadsträff i september är lördagen den 28.9 klockan 13.00 på Kajutan, Ågatan 33 E, Borgå. Vi börjar som vanligt med kaffe och tilltugg. Vår nya rehabiliteringsrådgivare Ann-Catrin Tylli är på plats. Lovisaborna anmäl er till Rose-Marie för taxiresan, tfn 040 748 2823. Välkommen!

Åbolands Synskadade

- Bowlingen i Pargas startar igen fredagen den 13.9. Vi bowlar varje fredag mellan klockan 13.00 och 14.00 väl-

komna med till Kasirata och slå en strike.

- Oktoberträffen sker med Svenska hörselskadade i Åboland. HÖRSELNS DAG med SYNEN som tema. Torsdag 17 oktober klockan 12.00 i Åbo, på Linnasmäki, Ringbrynjegatan 7. Vi inleder dagen med lunch klockan 12.00 och mötet börjar cirka klockan 13. Optiker Henri Silén från Turun Optillinen Liike som verkat på samma adress i 60 år informerar om: "Optikerns arbete". En optiker gör synundersökningar men det ingår också i optikerns arbete att hjälpa kunden med att välja ut en glasögonbåge som passar kundens stil och ansiktsform men som också passar för den typ av glasögon kunden behöver. Hurudan båge passar dig?

Rehabiliteringsrådgivare Chatrin Kotka från Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf ger goda råd under rubriken "Leva som synskadad". Som synskadad möter man olika svårigheter i vardagen. Mycket blir annorlunda jämfört med dem som ser bra. Åbolands Synskadade är inbjudna att delta i dagen. Hörbarheten är bra för i salen finns teleslinga och högtalaranläggning. Bussen startar i Dalsbruk klockan 10.00, kör till Kärra, via Nivelax och Vretavägen till Kimito busstation klockan 10.45. Buss från Pargas startar klockan 11.15 från Pargas busstation och kör Kalkvägen till Åbo.

Transport även från Korpo och Nagu om flera kommer med därifrån! Åbo lokalbussar stannar i närheten av Linnasmäki.

Dagens avgift är 25 euro. Förhandsanmälan senast 10.10. Birgitta Kronberg, tfn 02-458 4189, Anita Salmi-nen, tfn 040 735 7417.

Deltagare från Kimitoön till: Alfons Ahlgren, tfn 02-421 602, Else-Britt Hellström, tfn 050 584 9234

- Novemberträffen den 13 november klockan 13 – 17.00 sker i verksamhets-centret. Vi ordnar en ”öppet hus”-dag för alla medlemmar och även för andra intresse-rade samt presumtiva medlemmar. Vi får besök av Tessa Bamberg från förbundet som berättar om punktskrift. Även Chatrin Kotka närvarar och visar samt informerar om hjälpmedel för synskadade. Transporter enligt självkost-nadspris 10 euro. Det bjuds på kaffe och föreningens jubileumsjordgubbstårta.
- Decemberträffen blir julfest den 4 december. Närmare information om plats och tid återkommer vi till. Med sensommarhälsningar, Styrelsen

Ålands Synskadade

Aktiviteter

- Simning i Folkhälsans Allaktivitetshus fredagar klockan 13-14. Nya och

gamla simmare är välkomna med, anmäl till Bettina på tfn. 0457-3438950.

- Boccian på Ankaret har börjat igen, torsdagar 12-15 , vid frågor kontakta Fjalar Nylund på tfn. 21882.
- Borstbindningen på An-karet har startat, måndagar 12-15, anmälan till Bettina.
- Punktskriftskurs, både fort-sättnings- och nybörjarkurs på Ankaret, onsdagar klock-an 12.30–15.00. Anmälan till Bettina. Välkomna!
- Bingo på Ankaret, mera info i lokaltidningarnas kalen-drar samt i taltidningen.
- Månadsträff på Ankaret 14 oktober. Mera info kommer.
- Den 15 oktober på Vita Käppens dag tar vi en pro-menad på stan följd av ett cafébesök. Start på Handi-campen vid tolvtiden. Mera info i lokaltidningarnas ka-lendrar samt i taltidningen.
- Höstmöte på Ankaret lör-dagen den 26 oktober. Stad-geenliga ärenden. Mera info kommer i lokaltidningarnas kalendrar samt i taltidningen.
- Under hösten kommer det att ordnas Mimoseltillfällen för synskadade enligt föl-jande: Mimosel är ett hälso-främjande program för äldre. Vi träffas tisdagar och disku-terar hur man kan må bättre på äldre dagar och lägger stor vikt på den sociala sam-varon. Veckorna 35-44. Pris: Kostnadsfritt. Dagcentret i Folkhälsans allaktivitetshus. Tisdag klockan 14.30–16.00 för synskadade. Anmälan till Erica Dunder, Folkhälsan på

Åland, Tfn.17435 eller 0400 627435

- En gemensam konstutställ-ning tillsammans med SKKF på Ankaret är inplanerad till 21-22 september och 2-3 veckor framåt. Mera informa-tion kommer.
- Möjlighet att komma ut på en cykeltur kan nu erbjudas då en tandemcykel finns att låna på Ankaret, hör av er till Bettina på tel.0457-3438950 för mer info.

Syntolkning

- Syntolkad fotboll på Wiklöf Holding Arena, datum och tider meddelas i lokaltidning-arnas kalender.
- Syntolkningen fortsätter som vanligt med teaterbesök och biobesök. Har du öns-kemål, hör av dig till organi-sationssekreterare Bettina Gröning.
- Vår ordinarie taltidnings-redaktör Lena Isaksson-Ahlskog är tjänstledig och Janke Berglund vikarierar tillsvidare.

Kontaktuppgifter!

Organisationssekreterare, Bettina Gröning finns anträff-bar på Ankaret, Johannebo-vägen 7, må-ti 9.00 – 13.00 och på HandiCampen, to-fre 9.00 – 13.00. Nås säkrast dessa dagar före kl.12.00. Ankaret, tel. 018-19670 HandiCampen, tel. 018-527 362 Mobil: 0457 34 38 950 E-post: aland.syn@aland.net Organisationssekreterare Bettina Gröning

Kallelse till höstmöte

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. kallar medlemmarna till stadageenligt höstmöte den 16-17 november 2013 på Hotell Waltikka i Valkeakoski. Mötesförhandlingarna inleds på lördag kl 13.00 och fortsätter på söndag kl 9.00 med förättande av val samt diskussion kring styrelsens förslag till nya stadgar.

Vid mötet behandlas de i paragraf 7 av förbundets stadgar nämnda ärenden: verksamhetsplan för år 2014, budget för år 2014, medlemsavgift för stödjande medlemmar samt arvoden för år 2014, val av ordförande för 2014-2015, två styrelseledamöter för 2014-2016, samt två revisorer och revisorssuppleanter för 2014. Även eventuella övriga frågor och skriftliga motioner behandlas.

Deltagaravgiften är 60 euro/person vilket inkluderar resor, kost och logi. Tillägg för enkelrum 25 euro. Om man blir tvungen att annullera sitt deltagande efter att anmälningstiden gått ut uppbärs halva deltagaravgiften. Om annulleringen sker på mötesdagen uppbärs hela avgiften.

Medlemmarna ombeds anmäla sig till sina respektive föreningar senast måndagen den 14 oktober 2013, enligt följande:

Norra Österbottens svenska synskadade r.f.:

Ann-Sofie Grankulla, må-to kl 9-14, 06-723 4880, 050-379 5658

Vasa svenska synskadade r.f.:

Febe Mörk, må-to kl 9-14, tfn 045-321 3320

Svenska synskadade i Östnyland r.f.:

Stina Roms, tfn 0400-596 250

Åbolands synskadade r.f.:

Håkan Ström, må-fr kl 12-16, tfn 0400-569 059

Svenska synskadade i mellersta Nyland r.f.:

Barbro Pietiäinen, må-ti kl 9.30 -13.30, tfn 09-612 1779

Svenska synskadade i Västnyland r.f.:

Christel Eriksson, tfn 040-745 1933

Ålands synskadade r.f.:

Bettina Gröning, må-ti, to-fr (ej ons) kl 9-13, tfn 045-7343 8950

Möteshandlingar och program på önskat medium sänds till alla anmälda. Vi ber alla mötesdeltagare bekanta sig grundligt med mötesmaterialet på förhand!

Välkommen! - Styrelsen